

T. C.

Temsilciler Meclisi

TUTANAK DERGİSİ

Altmış dokuzuncu Birleşim

17 . 5 . 1961 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	424	Mecliste mevcudolmayan bir tasarımı var olarak gösterdiği iddia edilen, Tercüman gazetesinde çıkan yazısı üzerinde görüşmeler	425 : 430
2. — Gelen kâğıtlar	424		
3. — Yoklama	424		
4. — Başkanlığın Genel Kurula sunuşları	424	5. — Görüşülen işler	431
1. — Vatikan Büyükelçiliğine tayin edilen Muharrem İhsan Kızıloğlu'nun Temsilciler Meclisi Üyelikinden çekildiğine dair yazısı	424 : 425	1. — Temsilciler Meclisi Üyesi Rifat Çini'nin dokunulmazlığı hakkında Başkanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/46)	431
2. — 19 Mayıs'ta, Temsilciler Meclisi adına, Anıt - Kabir'e gelenk koymak üzere beş ve şeref tribününde bulunmak üzere davet edilen onbeş üyenin adçökmek suretiyle seçilmesi	425	2. — Temsilciler Meclisi Üyesi Nuri Kınık'ın dokunulmazlığı hakkında Başkanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/65)	431
3. — Üyelerden Kadircan Kafıl'nın, Temsilciler Meclisi ile Millî Birlik Komitesi faaliyetlerini yanlış aksettirdiği ve		3. — Temsilciler Meclisi Üyesi Nuri Kınık'ın dokunulmazlığı hakkında Başkanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/64)	431 : 434

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Üyelerden Bedrettin Tuncel'in bir ay iznli sayılması hakkındaki Başbakanlık yazısı okundu ve kabul olundu.

1111 sayılı Askerlik Kanununun 35 nci maddesine bir fıkra ve bu kanuna bir geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı görüşüldü ve kabul edildi.

17 Mayıs 1961 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan

Başkanvekili
İbrahim Senil

Kâtip

Alev Coşkun

Kâtip

Şahap Kitapçı

2. — GELEN KÂĞITLAR

Tasarılar

1. — İstiklâl Harbi mâlûllerine verilecek para mükâfatı hakkında kanun tasarısı (1/135) (Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyona)

2. — Nedim Küçüközpolat'ın babası Abdülkerim Küçüközpolat'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkında kanun tasarısı (1/136) (Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyona)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Lûtfi Akadlı

KÂTİPLER : Alev Coşkun, Şahap Kitapçı

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı.)

4. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Vatikan Büyükelçiliğine tâyin edilen Muharrem İhsan Kızıoğlu'nun, Temsilciler Meclisi Üyeliğinden çekildiğine dair yazısı

BAŞKAN — Başkanlığın sunuşu olarak bir dilekçe var, okutuyorum.

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Vatikan Büyükelçiliğine tâyinim dolayısıyla Temsilciler Meclisi üyeliğinden istifa ettiğimi derin saygılarımla arz ederim.

Muharrem İhsan Kızıoğlu

BAŞKAN — Muharrem İhsan Kızıoğlu. (Alkışlar)

MUHARREM İHSAN KIZILOĞLU — Sayın Başkan, Sayın arkadaşlarım;

Şu son anda gösterdiğiniz tarihi tezahür karşısında çok derin bir heyecan içindeyim. Üçbuçuk ayı geçen bir zaman zarfında aranızda çalışmak şerefine, gururuna sahibolarak buradan ayrılacağım. Memleketin geleceğini hazırlayan Yüksek Meclisinizde şahsıma düşen vazifeleri ifa edebildim ise bunun başlıca sebebinin sizlerin irşat ve desteklerinizle olduğunda hiç şüphe yoktur. Hepinizle ayrı ayrı geçen konuşmalarımız, benim uzun bir askerlik hayatımdan sonra, memleketin siyasi mukadderatına hâkim olan Yüksek Meclis-

ten götüreceğim en tatlı hâtıra olacak ve hayatım boyunca bu hâtırayı muhafaza edeceğim.

Hepinize en derin saygılarımla selâmlar, Allahısmarladık, derim. (Şiddetli ve sürekli alkışlar), («Allah muvaffak etsin.» sesleri.)

2. — 19 Mayıs'ta, Temsilciler Meclisi adına, Anıt - Kabir'e çelenk koymak üzere beş ve şeref trübünde bulunmak üzere davet edilen onbeş üyenin adçekmek suretiyle seçilmesi

BAŞKAN — Bâzi işlemler var; gündeme geçmeden önce onları halledelim.

19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı münasebetiyle Anıt - Kabir'e çelenk koymak üzere beş üye seçilecektir. Evvelâ bu seçimi yapalım, efendim. («Adçekme suretiyle» sesleri) Tabii, adçekme suretiyle seçileceklerdir :

Osman Bölükbaşı,
Daniş Yurdakul,
Mehmet Altınsoy,
Lütfi Biran,
Sait Erdine.

Efendim, şimdi de 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı dolayısıyla şeref trübünde yer alacak olan 15 kişilik davetli heyeti seçeceğiz. Yine adçekiyoruz.

Lütfi Biran
Cevdet Dursunoğlu
Zekâi O'Kan
Ahmet Bilgin
Reşat Tardu
Mehmet Salim Hazerdağlı
Abdülkerim Akçüü
Nüvit Yetkin
Sadık Aldoğan (Yok sesleri)
Abdullah Ercan
Yekta Karamustafaoğlu (İzinli sesleri)
Fikret Pamir
Avni Başman, («Yok, hasta» sesleri)
İbrahim Saffet Omay
Halil Özmen
Bülent Ecevit
Necati Duman («Hasta» sesleri)
Turgut Göle
Şahap Kocatopçu

BAŞKAN — Anıt - Kabir'e gidecek beş kişilik heyetten Daniş Yurdakul arkadaşımız ayrılmışlardır. Bunun yerine başka bir arkadaşımızı seçeceğiz.

Burhan Akdağ heyete dâhil olmuşlardır.

Osman Bölükbaşı Ankara'da mı?.. («Ankara'da» sesleri)

Gündeme girmeden bir noktayı tavzihan arz etmek istiyorum. Millî Birlik Komitesi yarın Anayasayı tab ve tevzi ettirecek. Yarın öğleyin Anayasa Komisyonu toplantı yapacak ve raporunu tanzim edecek. Cuma günü komisyon raporu ile Komiteden gelen metinler tabedilerek sayın üyelere tevzi edilecektir.

Cumartesi günü 9,30 da Anayasanın konuşmasına başlayacağız. Başkanlık Divanı Sayın üyelere burada bulunmalarını ve izinli arkadaşlarınıza da bildirmelerini bilhassa rica ediyor.

3. — Üyelerden Kadircan Kaslı'nın, Temsilciler Meclisi ile Millî Birlik Komitesi faaliyetlerini yanlış aksettirdiği ve Mecliste mevcut olmayan bir tasarıyı var olarak gösterdiği iddia edilen, Tercüman gazetesinde çıkan yazısı üzerinde görüşmeler

BAŞKAN — Rifat Çini.

RİFAT ÇİNİ — Muhterem arkadaşlar.

Binbir şahsi ihtirasın itelediği felâket uçurumunun kenarından muazzam tarihî hâdise neticesi kurtarılan memleketimizde, milletimizin tekrar huzur ve sükûna kavuşmasını temin için gereken tedbirleri almak üzere burada aylardır geceli gündüzlü bir çalışma yapmaktayız...

Bundan böyle tarih boyunca Türk milletinin bütün fertleri arasında kardeşlik hislerinin hâkim olmasına, vatandaşın iyi niyetini bâzı fena düşüncelilerin istismarına son verilmesine gayret ettiğimiz, bu mukaddes çatının dışında bu gayelere muhalif estirilmek istenen rejimi, Devlet ve Meclis aleyhine havayı sizlere aksettirmek en tabii vazifemdir.

Muhterem arkadaşlar, hafta tatilinden bilis-tifade gittiğim Kütahya'da kaldığım müddetçe pek çok vatandaş 8.5.1961 tarihli Tercüman gazetesinde intişar eden (Dinde Reform tasarısı) adlı yazıyı gösterip (Dinimizi değiştiriyor-muşsunuz, bu hususta Meclise bir tasarı verilmiş) diye devamlı ve içten gelen bir kırgınlıkla şikâyet ederek hakikatı öğrenmek istediler.

Tercümanı hiçbir vakit okumadığım için, hâdise hakkında o ana kadar malûmatım yoktu... Yazıyı tetkik ettim. Hakikat şudur :

Meclisimiz vazifeye başladığı günden itiba-

ren her gün muhtelif vatandaşların gönderdikleri muhtelif şahsi fikir ve kanaatleri gösteren kitap, broşür ve mektupları hepimiz almaktayız. Bu cümleden olarak nasıl bir şahıs olduğunu bilmediğimiz Osman Nuri Çerman adlı kimse de (Dinde Reform) isimli kitabı 15 gün evvel Meclis üyelerine göndermiş bulunmaktadır. Bugünkü Türk cemiyetinin ve onun Meclisinin hiçbir zaman benimsemiyeceği fikirleri ihtiva eden bu kitapçıdan muharrir nasıl bahsediyor :

Dinde reform tasarısı

Bir kitapçık neşrederek İslâm dininde reform yapılmasını Temsilciler Meclisine tavsiye eden ve bu hususta bir kanun tasarısı önergesi düzenliyen Osman Nuri Çerman'ın bu tasarıdaki bâzı fikirlerine diyeceğim yok ; fakat bâzı fikirleri var ki, diğerlerinin değerini ve sıhhatini âdeta hiçe indiriyor.

Yirmi yedi madde ve yedi buçuk sayfa tutan tasarının başlıca kısımlarını, reformun mahiyetini belirtmek bakımından, okuyucularına sunuyorum :

«Bu kanun Resmî Gazetede yayımlandığı günden itibaren Türk sınırları içinde bulunan camilerde ezanlar Türk diliyle yapılacaktır. Ezanda «Tanrı elçisidir Muhammed» şeklinde söylenecektir.»

«Namaza imamlar Kur'anın yalnız hakikat ve ahlâk esaslarını bildiren ayetlerini seçeceklerdir.»

«Yeni bir Türkçe Kur'an düzenlenecek, Kur'ana (!) Medenî Kanunla hükümden kalkmış olan şeriat hükümleri konmayacak, onun yerini tutan Medenî Kanun ve Atatürk demeçlerinden parçalar konacak, bundaki dil, Dil Kurumu tarafından Öztürkçeye çevrilecektir.»

«Evkaf Genel Müdürlüğü camilerdeki halı ve kilimleri kaldırarak sıralar koyacak.»

«Her camide birer kitaplık bulunacak ve gündüzleri namaz kılınacak, kitap okunacak, konferanslar verilecek, cemaatle namaz ancak sabahları ve akşamları kılınacaktır.»

«Din mevzuatının fenne, ilme, mantığa, Atatürk ülkelerine uygun olmak şartıyla her türlü münakaşası serbesttir.»

«Süleyman Çelebi'nin mevlidinde tarihi ve sikalara dayanmayan iddialar, mübalâgalar kaldırılacaktır. Atatürk'e vatan ve millet duygusu-

na ait şiirler, güzel sözler mevlitlerde okunacaktır.»

«Camiye girmiyenlere, ibadet yapmayanlara dinî inançların bâtil olanlarına ait söz söyleyen veya yazı yazanlara, oruçsuzlar hakkında kâfir veya zındık diyenlere üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası verilir.»

«Gerek kurslarda gerek camilerde yapılacak halk eğitiminde Millî Eğitim organlarıyla iş birliği yapılacaktır. Diyanet İşleri Başkanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında görüş ayrılığı çıkarsa Bakanlığın görüşü kabul edilecektir.»

«İmam - Hatip okulları, halk öğretmen okulları haline getirilecek ; fıkıh, kelâm, hâdis gibi dersler kaldırılacak, bunlara ait kısa bilgi din tarihi derslerinde verilecektir.»

«Camilerde Ali, Ömer gibi Arap hâlifelerinin isimleri yanında başta Atatürk olduğu halde Türk vatanına, ilmine, güzel sanatlarına üstün hizmetleri dokunanların isimleri yazılacaktır.»

«Cenaze başında «merhumu nasıl bilirsiniz?» denilemeyecek, cenazenin gömülmesinden sonra mezar başında talkın yapılmıyacaktır.»

«Çarşıda, pazarda, sokakta ve umu ü yerlerde kadınların çarşaf, çepken, şalvar giymeleri katiyen yasaktır.»

«Türk vatandaşlarının Hacca gitmeleri yasaktır.»

«Hac mevsimi dışında turist sıfatıyla Arabistan'a seyahat serbesttir.»

Tasarıda dine hakaret edenler, din adamlarını tezyif edenler hakkında ceza düşünülmemiştir.

Lâikliğin ateşli saveisi olan bu zat Devletin din işlerine karışmasının ve böyle bir kanun çıkarmasının da lâikliğe aykırı olduğunu aklına getirmemiş.

Dinde reform dedikleri nesne bu imiş demek ; nihayet öğrenebildik.

Hoşça kalınız.

Muhterem arkadaşlarım, gördüğünüz gibi, gayet ustaca ve kötü maksatlı bir üslup ile mesele Yüksek Meclisinize mal ediliyor ve efkârı umumiyede ; memleketin en ücra köşelerine kadar, böyle bir kanunun hazırlandığı intibahı malesef bâzı siyasi teşekkül mensupları tarafından uyandırılıyor ve ceplerde taşınan nüshalarla her köşe başında zehir saçılıyor.

Muhterem arkadaşlar, muhtelif devirlerde bilhassa dinde ifrata giden yazı ve kitaplar neşredilmiştir. Buna misal olarak Halifelik zamanında Abdullah Cevdet'in tercümesi olan «Aklı selim» kitabı gösterilebilir. Bunları o zamanlarda dahi muharrir ve müellifler aneak fikirlerini belirtmek suretiyle mukabele ederek cevaplandırmışlardır. Dürüst bir yazar aneak böyle hareket eder.

Halbuki Kadircan Kafli böyle bir karşı fikir serd etmedikten başka yazısının son cümlesi ile de Yüksek Meclisimizi itham altına sokmuştur.

Kadircan Kafli da pekâlâ bilir ki memleketin mümtaz ve akıselim sahibi evlâtlarının bulunduğu bu Mecliste, kendisinden başka hiçbir üye böyle deli saçmalarına inanmaz.

Muhterem arkadaşlar, milletimizin en hassas olduğu bir mevzua Yüksek Meclisinizi karıştırmamanın doğrudan doğruya dini politikaya âlet etmek olduğunu takdir buyurursunuz.

Bu durum karşısında Meclisimizde böyle bir tasarı bulunmadığının halk efkârına bir bildiri ile açıklanmasının Yüksek Başkanlık Divanına karar altına alınmasını istirham ederken bugün için hasbelkader en şerefli bir mevkide, hiç olmazsa bulunduğu müddetçe, Kadircan Kafli'dan bir ricam vardır : Devamlı ve sistematik bir şekilde yazmakta olduğu sözde dini koruyucu, hakikatte tezyif edici yazılarından vazgeçsin, temiz Türk vatandaşını birleştirici telkinlerde bulunsun. Aksi takdirde Ramazanda domuz eti ile şarap içenlerin dini bir sapıklık ve mee-zupluktan kurtulamıyacağına göre, bu ulvî çattıyı terk etsin. (Şiddetli alkışlar)

BAŞKAN — Gündemin birinci maddesine geçiyoruz efendim.

KADİRCAN KAFLI — Söz istiyorum, adım geçmiştir.

BAŞKAN — Buyurun.

KADİRCAN KAFLI — Muhterem arkadaşlar, ikinci defadır ki, gazetede çıkan yazımın yanlış anlaşılmasından dolayı bu kürsüye getirilmiş bulunuyorum.

Burada da arkadaşımız, gazetede yazımı dikkatle okumamış, anlamamıştır. (Gürültüler) Böyle bir tasarı ortada yoktur, aynı zamanda vardır. (Gürültüler, «nerede tasarı?» sesleri)

Müsaade buyurun, izah edeyim. («Hangi encümende bu tasarı?» sesleri)

BİR ÜYE — Olmıyan tasarıyı varmış gibi göstermek ahlâksızlıktır.

KADİRCAN KAFLI (Devamla) — Ben sizlerden ahlâk dersi alacak değilim. (Gürültüler)

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim, açıklasınlar.

KADİRCAN KAFLI (Devamla) — Bununla beraber, tasarı hem vardır, hem de yoktur. («Bu ne demek?» sesleri) (Gürültüler) («Mecliste var mı?» sesleri)

BAŞKAN — Rica ederim, Kadircan Bey, tasarı hem var, hem yok, ne demek? Lütfen izah ediniz.

KADİRCAN KAFLI — Böyle bir tasarı hem var, hem... (Gürültüler) Müsaade edin arkadaşlar, izah edeyim. Böyle bir tasarı Temsilciler Meclisinde yoktur. Fakat Osman Nuri Çerman'ın kafasında, neşrettiği kitabında böyle bir tasarı vardır.

BAŞKAN — Sayın Kadircan Kafli, buna tasarı denmez, Meclise maledilemez, tasarı diye-mezsiz.

KADİRCAN KAFLI (Devamla) — Arkadaşlar, bu tasarı kelimesi yalnız meclislerde kullanılmaz. Her hangi bir kimse oturup bir tasarı hazırlayabilir. Bu tamamıyla hususi mahiyettedir. (Gürültüler)

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim.

KADİRCAN KAFLI — Yanlış anlıyorsunuz. Müsaade buyurun da izah edeyim. (Gürültüler, «neyi izah edeceksin?» sesleri)

BAŞKAN — Müsaade edin efendim.

KADİRCAN KAFLI — Osman Nuri Çerman bir kitap neşretmiş. Bu kitabın yazılarını tetkik ederseniz sizler de göreceksiniz ki; tamamen münasebetsizliktir. Ben; zihinleri karıştırmasına mâni olmak için onu tenkid ettim. (Gürültüler, «Bu nasıl tenkid?» sesleri)

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim.

KADİRCAN KAFLI — Makalem şahsi bir tenkid yazısından başka hiçbir şey değildir. Dedikleriniz gibi değil, bilhassa Meclisin ilerde itham altında, zan altında kalmasını önlemek için yazılmıştır.

RATIP TAHİR BURAK — Sırtarak konuşma, biraz ciddî ol! Yakışmıyor sırtarak konuşmak sana.

KADİRCAN KAFLI — Konuşma tarzım öyledir, yakışmıyorsa konuşmıyayım. («Konuşma» sesleri)

FERDA GÜLEY — Muhterem Başkan, söz istiyorum; mevzuun aydınlanması çok lüzumludur. Vatandaşlardan aldığım mektuplar vardır.

BAŞKAN — Avni Doğan.

AVNİ DOĞAN — Muhterem arkadaşlar, Meclisin haysiyeti bakımından, memleketin emniyeti bakımından, Yüksek Riyaset Divanının ve Hükümetin bu mesele üzerine eğilmesi lüzumuna kaaniim. Cebimde altı mektup var. Bir adam, bir kitap yazmış, kendi seviyesine göre, düşüncesini ortaya koymuş. Kitap okunduğu zaman bunun hakkında bir hüküm verilebilir, mesele burada değildir. Meselenin iki cephesi vardır : Bu kitap köy köy tevzi edilmiştir. En aşağı maliyeti bir liradan çok olması lâzımgelen bu kitaptan, en aşağı iki yüz, üç yüz tanesi Temsilciler Meclisi dolaplarına konmuştur. Bu kitaplar bir merkezden maksadı mahsus ile sevk edilmiştir. Köylere kadar gönderilen bu kitabın mukaddemesinde; «Bak, gör, daha neler olacaktır» diye Millî İnkılâbın, Hükümetin ve Kurucu Meclisin haysiyeti yenmektedir. Anayasanın referandumuna takaddüm eden şu zamanlarda bu tevziin yapılmış olması, alçakça bir suikast hissini vermektedir. Bu itibarla, meccani olarak tevzii göze alacak kadar bir propaganda membaından çıktığı anlaşılan bu kitap işinin Hükümetle beraber üzerinde durulması hususunda bir karar alınması icab eder.

Kadirecan Kafli arkadaşımıza geline... («Neden arkadaşımız olsun?» sesleri) Kadirecan Kafli arkadaşımıza geline; bu arkadaşımız... («Arkadaşımız değil» sesleri) Bu zat, (Şimdi oldu, sesleri) bu zat dedikodu üslûbu ile meseleyi ortaya koymuş, «Bu tasarının Resmî Gazetede neşredildiği andan itibaren» diye başlamış ve sanki tasarımı Meclisteymiş gibi bir üslûp kullanarak yazısına son vermiştir.

Hemen ilâve edeyim ki, bu memlekette, bu Mecliste, bu düşüncede kimse yoktur. Bu her türlü tereddütten uzaktır. Bir nevi viedanlara el uzatmak, demek olan bu mevzuda arkadaşlarımızın gösterdikleri hassasiyet yerindedir. Kadirecan Kafli da bunun için taarruza uğramıştır, hem de yerindedir.

Meseleyi bu kadar belirtmekle yetinmeyiz. Millî Birlik Hükümeti ve Yüksek Meclisiniz bu meseleyi yakından, hassasiyetle incelemelidir. Anayasanın referandumuna arz edilmek üzere bulunduğu şu sırada böyle bir propaganda ile karşımıza çıkmamalıydılar. Halk efkârında uyanan şüpheleri dağıtmak vazifemizdir. (Sürekli alkışlar)

BAŞKAN — Ferda Güley.

KADİRCAN KAFLI — Açıkça sui kasıt olduğunu ben de biliyorum. (Gürültüler)

FERDA GÜLEY — Muhterem arkadaşımız Avni Doğan Beyefendi hâdiseye bendenizin bakmak istediğim zaviyeden bakmışlardır. Kendilerini tamamlamak üzere bendeniz de aldığım iki mektubun mühim kısımlarını yüksek bilgilerinize arz edeceğim.

Düzee'den aldığım bir mektupta, meselenin mahiyeti daha iyi anlaşılmaktadır.

(Şimdi size pek mühim bir mesele hakkında malûmat vermek üzere şu mektubumu yazıyorum. 8 Mayıs 1961 tarihli Tercüman gazetesinde Kadirecan Kafli, Düzee'de dişçilik yapan Osman Nuri isminde birisinin kastımahsus ile yazdığı bir yazısını ele alarak güya tasvibetmiyormuş gibi kurnazca, melûnea tefsirlerde bulunuyor. Bu yazıyı yazan Osman Nuri'nin dinle alâkası yok, ömründe başı secde rahmana gelmiyen bu adam namaz günde iki defa kılınmalı imiş, camilerde Atatürk'ün ismi bulunmalı imiş, buna benzer birçok teklifleri salâhiyetli bir şahıs gibi Kurucu Meclise gönderdiğini, ismine bir de tasarı ilâve ettiği Kadirecan Kafli bu sözleri mal bulmuş mağribi gibi çala kalem tahtında müstetir huvelerle döşeniyor. Düzee'de bu dedikodu o kadar ileri gitti ki, Kurucu Mecliste 180 kişi buna taraftarmış. Bu gazete Düzee'de iki liraya satıldı. Mâlûmlar koyunlarında mukaddes bir kitapmış gibi taşıyorlar. Köyler çalkalanıyor. Yani Halk Partisi iktidara gelirse dinde tamamen reform yapacak ve bu adamın tekliflerini yerine getirecek şekilde aleyhimizde müthiş bir propaganda çalkalanıyor.)

Şimdi de Bursa'dan M. B. Komitesine gelen mektubu okuyorum.

8.5.1961 tarihli «Tercüman» gazetesinde çıkan bir yazıyı Bursa'daki eski D. P. kuyruk-ları Devrim ve Hükümet aleyhine müthiş bir propaganda mevzuu yapmakta, mezkûr gazete

nüşhaları elden ele ve el altından cahil halka dağıtılıp okutulmakta, Devrim, Hükümet ve hattâ Atatürk aleyhinde halk tahrik edilmektedir. Yaptığım tetkikatta Bursa'nın her yerine ve bilhassa müfrit D. P. li mahallelere mezkûr yazının gazeteden kesilmek suretiyle dağıtıldığını öğrendim. Ben bu yazıma eklemek için bir nüsha aradım ve bulamadım. Gazete Bursa'da âdetâ karaborsaya düşmüştür. Onun için gazetede çıkan yazıyı okumama imkân olmadı. Duyduğuma göre şu gibi şeyler yazılmış.

- Dinde reform yapılacakmış,
  - Mevlût peygamberlerimiz üzerine değil de, Atatürk üzerine yazılıp okunacakmış,
  - Camilerden halı, kilim kaldırılıp yerine sıralar konacakmış,
  - Camilere Allâh ve Muhammet gibi yazılar yerine Atatürk'ün resimleri ve sözleri asılacakmış,
  - Her gün beş vakit namaz yasak edilip Cumadan Cumaya namaz kılınacakmış,
  - Ezan yalnız Cumadan Cumaya ve Türkçe okunacakmış,
  - Cenaze namazı kılmak yasak olacakmış,
  - Hoca cenaze gömüldükten sonra telkin vermiyecekmiş,
  - Cenaze başında «bu adamı nasıl taursunuz» diye cemaate sorulmıyacakmış...
- Ve bunlara benzer daha birçok saçma sapan şeyler yazılmış.

27 Mayıs'tan bu yana Bursa'da bu yobazlar faaliyette göstermektedir ve son günlerdeki 70 kişinin tevkifinden sonra faaliyetleri daha da artmıştır.

10 yıl müddetle Demokrat Partinin gittiği yolun yanlış yol olduğunu anlamıyan veyahut anladığı halde midesi için onu destekliyen bu millî ve vatani hislerden mahrum kimseler, 27 Mayıs Devriminden bu yana ve Yassıada muhakemeleri sırasında düşüklerin bütün kirli çamaşırları göz önüne ve gün ışığına serildiği halde, görememekte ısrar eden ve onlara taparcasına bağlı kalanlar ve el altından Aziz Atatürk ve devrim aleyhine çalışanlar hence vatan haininden başka bir şey değildirlen.

Gene şunu da üzümlere kaydedeyim ki, Bursa kadar devrim aleyhtarı Türkiye'nin hiçbir yerinde yoktur.»

13 . 5 . 1961

Muhterem arkadaşlar, Kadircan Kafli'nin adı geçen yazısının başlığı, dinde reform tasarısıdır ve Temsilciler Meclisine âtîf edilmektedir. Yazının sonunda : «Lâikliğin ateşli savunucusu olan bu zat Devletin din işlerine karışmasının ve böyle bir kanun çıkarmasının da lâikliğe aykırı olduğunu aklına getirmemiş.

Dinde reform dedikleri nesne bu imiş demek. Nihayet öğrenebildik. Hoşça kalınız.» demektedir. (Makaleyi baştan başa oku, sesleri)

Makale, 8 Mayıs 1961 günlü Tercüman gazetesinden alınmıştır, okuyorum.

Dinde reform tasarısı

Bir kitapçık neşrederék İslâm dininde reform yapılmasını Temsilciler Meclisine tavsiye eden ve bu hususta bir kanun tasarısı örneği düzenliyen Osman Nuri Çerman'ın bu tasarıdaki bâzı fikirlerine diyeceğim yok; fakat bâzı fikirleri var ki, diğerlerinin değerini ve sıhhatini âdetâ hiçe indiriyor.

Yirmi yedi madde ve yedi buçuk sayfa tutan tasarının başta kısımını, reformun mahiyetini belirtmek bakımından, okuyucularına sunuyorum.

«Bu kanun Resmî Gazetede yayımlandığı günden itibaren Türk sınırları içinde bulunan camilerde ezanlar Türk diliyle yapılacaktır. Ezanda «Tanrı elçisidir Muhammed» şeklinde söylenecektir.»

«Namaza imamlar Kuran'ın yalnız hakikat ve ahlâk esaslarını bildiren âyetlerini seçeceklerdir.»

«Yeni bir Türkçe Kuran düzenlenecek, bu Kurana (!) Medenî Kanunla hükümden kalkmış olan şerait hükümleri konmayacak, onun yerini tutan Medenî Kanun ve Atatürk demecilerinden parçalar konacak, bundaki dil, Dil Kurumu tarafından öz Türkçeye çevrilecektir.»

«Evkaf Genel Müdürlüğü camilerdeki halı ve kilimleri kaldırarak, sıralar koyacaktır.»

«Her camide birer kitaplık bulunacak ve gündüzleri namaz kılınacak, kitap okunacak, konferanslar verilecek, cemaatle namaz ancak sabahları ve akşamları kılınacaktır.»

«Din mevzuatının fenne, ilme, mantıka, Atatürk ülkelerine uygun olmak şartıyla her türlü münakaşası serbesttir.»

«Süleyman Çelebi'nin mevlidinde tarihî vesikalara dayanmayan iddialar, mübalâgalar kaldırılacaktır. Atatürk'e, vatan ve millet duygusuna ait şiirler, güzel sözler mevlidlerde okunacaktır.»

«Camiye girmiyenlere, ibadet yapmayanlara, dinî inançların bâtil olanlarına ait söz söyleyen veya yazı yazanlara, oruçsuzlar hakkında kâfir veya zındık diyenlere üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası verilir.»

«Gerek kurslarda gerek camilerde yapılacak halk eğitiminde millî eğitim organlarıyla iş birliği yapılacaktır. Diyanet İşleri Başkanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında görüş ayrılığı çıkarsa Bakanlığın görüşü kabul edilecektir.»

«İmam - Hatip okulları Halk öğretmen okulları haline getirilecek; fıkıh, kelâm, hâdis gibi dersler kaldırılacak, bunlara ait kısa bilgi din tarihi derslerinde verilecektir.»

«Camilerde Ali, Ömer gibi Arap Halifelerinin isimleri yanında başta Atatürk olduğu halde Türk vatanına, ilmine, güzel sanatlarına üstün hizmetleri dokunanların isimleri yazılacaktır.»

«Cenaze başında «merhumu nasıl bilirsiniz?» denilemeyecek, cenazenin gömülmesinden sonra mezar başında talkın yapılmıyacaktır.»

«Çarşıda, pazarda, sokakta ve umumi yerlerde kadınların çarşaf, çepken, şalvar giymeleri katiyen yasaktır.»

«Türk vatandaşlarının Hacca gitmeleri yasaktır.»

«Hac mevsimi dışında turist sıfatıyla Arabistan'a seyahat serbesttir.»

Tasarıda dine hakaret edenler, din adamlarını tezyif edenler hakkında ceza düşünülmüştür.

Lâikliğin ateşli savunucusu olan bu zat Devletin din işlerine karışmasının ve böyle bir kanun çıkarmasının da lâikliğe aykırı olduğunu aklına getirmemiş.

Dinde reform dedikleri nesne bu imiş demek; nihayet öğrenebildik.

Hoşça kalmız.

Muhterem arkadaşlar, Avni Doğan Beyin belirttiği gibi, hâdis e nine boyuna ele alınmalı, Hükümet işe el koymalıdır. Bunu derhal tetkik mevzuu yapmalarını Adliye Vekili arkadaşımızdan ehemmiyetle istirham ediyorum. (Şiddetli alkışlar)

BAŞKAN — Mesele anlaşılmiştir, bu itibarla gündeme geçiyoruz. («Bu meseleyi müzakereye devam edelim» sesleri) (Söz istiyoruz sesleri)

EMİN SOYSAL — Ben de söz istiyorum.

BAŞKAN — Gündeme geçelim, müsaade buyurun.

KENAN ESENGİN — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun, efendim.

KENAN ESENGİN — Muhterem arkadaşlar; arkadaşlarımız bundan evvelki konuşmalarında, mumaileyhin bir partiye mensubolduğunu, Millet Partisine mensubolduğunu söylediler. Bu, katiyen yanlıştır. Kadircan Kafılının Millet Partisine mensubiyeti yoktur. («Nasıl gelmiş», sesleri) Müstakil olarak geldi. Bizim camiamızda bu şekilde düşünen tek kişi yoktur. Bu şekilde düşünenleri betbâhtlıkla itham ederim. (Alkışlar) Memleketin huzur ve sükûnla çalışmaya şiddetle ihtiyacı vardır. Şayet içimizde böyle düşünen insanlar varsa, bu Mecliste, bu memlekette yaşamazlar. Bunlar memleket için mikropturlar. (Alkışlar)

Şunu arz edeyim ki; Millet Partisine mensup-tur diye bu kürsüden konuşulanları bir kere daha sureti katiyede reddederim. Bu bir..

İkincisi : Bu gibi paçavra meseleler, bu Mecliste heyecanlar yarattığı gibi bizi dünyaya da rezil etmektedir. Kendimizi bunlardan kurtaralım. Bu gibi insanlar hakkında da Başkanlık Divanı ceza nı verecek, ne yapacaksa yapsın. Bizleri her gün bir paçavramın hatasını dinliyecek duruma sokmasın. (Alkışlar)

BAŞKAN — Mesele tavazzuh etmiştir. Gündeme geçiyoruz.

KADIRCAN KAFLI — Söz istiyorum, söz! (Otur yerine sesleri)

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Temsilciler Meclisi Üyesi Rifat Çini'nin dokunulmazlığı hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/46) (1)*

BAŞKAN — Mazbatayı okutuyorum.
(Mazbata okundu.)

BAŞKAN — Mazbata üzerinde söz isteyen var mı?

SAHİR KURUTLUOĞLU — Muhterem arkadaşlarım; bir dakika sükûnetle bendenizi dinlemenizi istirham ederim. İş Kanununa muhalefetten dolayı bir Temsilei Üyenin dokunulmazlığının kaldırılması hakkındaki Başbakanlık tezkeresiyle karşılıklıyız. 6 - 8 Mayıs'ta dinî hisleri muayyen itikamette istismare müteveccih bir kitabı kanun tasarısı halinde gösteren ve maddelerinde birtakım nâlâyık elfazı ihtiva eden ve resmî Gazetede neşredildiği takdirde Büyük Meclisimize mal edilmek istenen ve Türk Ceza Kanununun 163 nci maddesini muhil bir suç hakkında Adalet Bakanlığı bir cevap verebilecek midir? Üzerinde sekiz, dokuz gün geçer, hiçbir takibat yapılmaz, Ceza Kanununu ihlâl bahis konusu edilmez, öteyandan İş Kanununa muhalefetten dolayı bir temsilei arkadaşımızın dokunulmazlığının kaldırılmasına ait tasarı huzuruza gelir.

Böyle bir kitap neşredilir, bir gazetede bahsedilir, yanlış bir propaganda kitabı, yazan kim olursa olsun, teksir yapılır, köylere dağıtılır. Adalet Bakanlığı ilgilenmez de mesele bu kürsüye getirilir, ondan sonra haberimiz olur. Şu anda izahat vermeleri lâzımdır. Bu yanlış propagandaya sebeb olan kitap ve yazı hakkında ne gibi muamele yapılmıştır? Bunun derhal izahında fayda vardır. (Sürekli alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Kurutluoğlu, lütfen mazbata hakkında konuşun.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Ben söyleyeceğimi söyledim, mâruzatım bu kadar, sayın Başkanım. (Gülüşmeler)

BAŞKAN — Başka söz isteyen yok. Raporu oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

(1) 39 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

Şimdi Nuri Kınık hakkındaki iki raporu okuyoruz.

2. — *Temsilciler Meclisi Üyesi Nuri Kınık'ın dokunulmazlığı hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/65) (1)*

3. — *Temsilciler Meclisi Üyesi Nuri Kınık'ın dokunulmazlığı hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/64)*

(Raporlar okundu.)

BAŞKAN — Buyurun, Nuri Kınık.

NURİ KINIK — Huzuruza getirilen iki dosya bendenize ait bulunuyor. Şahsıma ait mevzu için beni dinlemek lütfunda bulunmanızı teşekkürlerimle karşılıyorum. Mâruzatım 3 dakikayı geçmeyecektir.

İthamlardan biri, yedi seneye yakın bir zaman için 1958 senesine kadar Umum Müdürlük yaptığım Emekli Sandığında bir inşaatta kullanılacak malzemenin tesbitinde, bu işleri salâhiyetle yürütmeye yetkili heyet tarafından alınmış bir karardan ileri gelmektedir.

Gerek karar ve kararı alan heyet üzerinde, gerek tahkikatı yapan müfettişin takdiri hakkında izahat vermekle sabrınızı suiistimal etmek istemem. Ancak, şu kadarını arz etmeme müsaade buyurmanızı rica edeceğim :

Tahkikata mevzu teşkil eden bu kararın; ne alınmasında, ne takdirinde, ne tebellüğünde imzam olmadığı gibi bu tarihlerde Ankara'da bulunmadığımı, vazife ile Ankara dışında olduğumu, tahkikat sırasında öğrendim.

Diğer dosya; PTT Umum Müdürlüğüne İdare Meclisi Âzası tâyin edildiğim günün ilk toplantısında Umum Müdürlüğün getirdiği ve bir gazetenin abone adedini 500 den 1 000 e çıkarma teklifini kabul ve buna mütedair kararı imza etmiş olmama aittir.

İthamların toplum üzerinde, hele birbirini az tanıyan şahıslar arasında, hiç değilse bir şüphe havası yaratabileceğini kabul etmek lâzımdır.

Dâvalar nihayet bulmak üzeredir. Duruşmalarda hazır bulunmayışımın ıstırabımı çekiyorum.

(1) 44 ve 45 S. Sayılı basmayazılar tutanağın sonundadır.

On sene çamurlu yollardan yürümemize rağmen üstümüzü kirletmeden adım atmasını bildiğimizi ispata imkân vermenizi, bu Meclisin kuruluşundaki hususiyeti kabul buyurarak, teşriî masuniyetimin kaldırılmasına muvafakat buyurulmasını, huzura kavuşmak isteyen ve bu yoldaki kararınızı minnet ve şükranla karşılayacak bir arkadaşınız olarak saygılarımla rica ediyorum. (Bravo sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Şahap Kitapçı, buyurunuz.

ŞAHAP KİTAPÇI — Muhterem arkadaşlar, Temsilciler Meclisi üyesi arkadaşımız Nuri Kınık'ın teşriî masuniyetinin kaldırılması isteğini reddediyen Adalet Komisyonu raporunu müzakereye başlamış bulunuyoruz.

Bendeniz, çok kıymetli arkadaşımızın buradaki beyanlarına tamamen iştirak ederim. Kendisinin bu mevzuda ne kadar suçluluğun dışında olduğunu dosyayı tetkik ve duruşmaları takibetmek suretiyle tesbit etmiş bulunuyorum. Bu münasebetle ben bu mevzuda başka bir noktaya daha temas etmek istiyorum. Vazifemizin yarın Türkiye'sinin hukuk temellerini kurmak olması itibarıyla 27 Mayıs İnkılabının getirmiş olduğu aydınlığa, ve bu aydınlık içinde kurulmuş olan Meclisimizin üstüne en ufak bir gölgenin dahi düşmemesine gayret sarf ediyoruz.

Birkaç gün evvel, düşüklerin Anayasayı ihlâl dâvası dolayısıyla vekâlet deruhte eden bir arkadaşımıza karşı gösterilen hassasiyete de işaret etmek isterim.

Arkadaşlar, bir mebusun teşriî masuniyetinin kaldırılması istendiğinde Anayasanın 17 ve 27 nci maddelerinde temas edilen suçların isnadı altında değil ise Tüzüğün mahsus maddelerine göre teşriî masuniyetinin kaldırılmasına lüzum olmadığı raporu ile mesele Yüksek Heyetinize gelir. Heyeti Umumiye de umumiyetle suçun mahiyeti üzerinde durmadan karar vermek mevkiinde kalır. Yüksek Heyetin biraz evvel gösterdiği hassasiyeti de göz önünde tutarak mevzuu ele almak istiyorum.

27 Mayıs'tan sonra bütün vekâletler ve umum müdürlüklerde teşkil olunan tahkik heyetlerinin yaptıkları tahkikat neticesinde hazırlanmış evraklar olması itibarıyla, ben komisyonumuzun bu hususta hassas davranmak suretiyle klâsik formüllerden ayrılarak, suçun mahiyeti ile

suçlu sanılan arkadaşımızın durumunu ortaya koyacak şekilde bir mazbata ile huzurunuzaya çıkmasını ve oylanırken de gönül rahatlığı ile kanaatlerin izhar edilmesine vesile vermelerini arzu ederdim.

Eski meclislerde cereyan eden müzakerelerde arkadaşlarımız gayet iyi bilirler, Anayasanın 17 ve 27 nci maddelerine temas eden suçlardan olmasa bile Yüksek Heyet arzu ettiği takdirde en hafif bir suçtan dahi teşriî masuniyetin ref'ine karar verilebilir. Bu mazbatada görüldüğü şekilde, vazife suiistimali gibi türlü çeşitlerde işlenebilen suçlardan acaba hangisini işlemiştir? Dosyayı incelediğimiz zaman görüyoruz ki, isnadolan suçlar masuniyetinin kaldırılmasını icabeden suçlardan değildir. Ama böyle bir suçla da olsa itham edilmiş bir kimse burada aramızda bulunmalı mı bulunmamalı mı? Konuyu bu Mecliste bu açıdan da ele almak gerekeceği kanaatindeyim. Mazbata devre sonuna bırakılmaktadır. Bu müddet içinde efkârı şüphe ve tereddüt içinde bırakmaktansa Komisyonun buraya daha vazih bir raporla gelmesi uygun olurdu. Mevzuu yakından bilen bir arkadaşınız sıfatıyla arkadaşımızın ıstırablarına da iştirak ederek ifade etmek isterim ki, encümen arkadaşlarımız bilhassa tetkik ettikleri dosyada eski iktidara mensup bir gazetenin abonesinin artırılması yolundaki bir karara kendisinin PTT İdare Meclisi Âzası bulunduğu zaman imza koymuşsa da, dosyadaki tahkikat raporunda görüleceği üzere Ziraat Bankasındaki Turizm Bankası Eşme Plâj Evleri ve Kromit Şirketi suiistimallerinin meydana çıkarılmasında gayreti geçtiğinden eski iktidarcı cezai mahiyette PTT İdare Meclisi Âzalına nakledildiği ve o zaman suiistimallerle mücadele ettiği anlaşılmaktadır. Yine raporda PTT İdare Meclisi Âzası sıfatıyla idare meclislerinden geçirilmek istenen ve halen Yüksek Soruşturmaya intikal eden Adana, Mersin radyo istasyonlarına ait işlere itiraz ederek imzalamaması sebebiyle PTT nin kısmen zararını önlediği anlaşılmıştır, denilmekte ve takdir yüksek mahkemeye aid olmak üzere mahkemeye sevkı istenmektedir. Yapılan duruşmada da iddia makamı beraet istemiş bulunmaktadır. Bendeniz duruşma safahatını da tetkik imkânını buldum.

Meclisin bu yolda çok hassas olduğunu defaatle verdiğiniz örneklerden biliyorum. Hattâ biraz

önce bunun yeni ve canlı bir misalini daha vermiş bulunuyorsunuz. Vereceğiniz karar bundan sonra gelecek olanlar için de misal olacaktır. Arkadaşımızın da arzusuna uyarak kararın o yolda ittihazını ve kendisinin vicdan huzuruna kavuşturulmasını rica ederim. (Alkışlar).

BAŞKAN — Komisyon.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ NEDİM ERGÜVEN — Muhterem arkadaşlarım, halen Temsilciler Meclisine ait olan İçtüzüğünün son maddesi bu tüzükte sarahat olmiyan ahvalde 1957 tarihinden önceki İçtüzük hükümlerinin cari olduğunu ifade etmektedir. Şimdi mevzuubahsettiğimiz 1957 tarihli İçtüzüğün teşrii masuniyetin kaldırılması hakkındaki fasılda ne şekilde muamele yapılacağı gösterildikten sonra bu Tüzüğün 180 nei maddesinde (Bir mebusa Teşkilâtı Esasine Kanununun 12 ve 27 nei maddelerinde mevzuubahsolan memnu fiillerden biri isnat edilirse ihzari encümen durumu tetkik eder, neticede kanaat hâsıl ederse teşrii masuniyetin ref'i lüzumuna dair müdellel bir mazbata tanzim ve Muhelit Encümene takdim eder. Eğer isnat edilen fiil 12 nei maddede tasrih edilen memnu fiil nev'inden değilse ihzari encümen takibat ve muhakemenin devre sonuna taliki hakkında bir mazbata tanzim eder.) deniliyor.

Çok muhterem arkadaşlarım, Tüzüğün 180 nei maddesinin matufu Anayasanın 12 nei maddesidir. Mezkûr 12 nei madde aynen şöyle diyor:

«Enebi hizmeti resmiyesinde bulunanlar mücazati terhibiye veya sirkat, sahtekârlık, dolandırıcılık, emniyeti suiüstimal, hileli iflâs cürümlerinden biriyle mahkûm olanlar...»

Vakıa muhterem arkadaşımız İhzari Komisyona gelip izahat verdiler, burada da aynı beyanlarını tekrar ettiler, fakat ne yazık ki, biz encümen olarak bu talebi nazarı itibara alamadık. Tüzüğün yürürlükte bulunan 181 nei maddesinde (masuniyetin kaldırılması için bir mebusun kendi talebi kâfi gelmez.) demektedir. Şimdi bu muhterem arkadaşımızın takibe mâruz kalacağı fiil Ceza Kanununun 240 nei maddesinde mevzuubahsedilen memuriyet vazifesini kötüye kullanmasıdır. Biraz evvel Yüksek Heyetinize arz ettiğim 12 nei maddede memuriyet vazifesini kötüye kullanma halinde dokunmazlığın kaldırılacağı lüzumu derpiş edilmemiştir. Binaenaleyh biz encümen olarak masuniyetin kaldırılmasını de-

ğil, devre sonuna bırakılmasını muvafık gördük. Şahap arkadaşımız diyorlar ki: Raporlarını müdellel yazmadılar. Bizim delillerin takdirine hakkımız yoktur. Biz muhtasar ve müfit olmak üzere bunu yazdık. Delillerin takdirine gidersek yarın bunun mahkeme kararı üzerinde tesiri olabilir diye böyle yazmış bulunuyoruz. Kaldı ki, Tüzüğün 180 nei maddesi «müdellel rapor» u teşrii masuniyetin ref'i haline munhasır bırakmıştır. Bu itibarla kısa kestik. Dosyada bütün evrak, sübut vesikaları mevcut, istiyen arkadaşlar tetkik edebilirler. Bu sebeplerle muhtasar bir mazbata ile huzuruza çıkmış bulunuyoruz, ayrıca uzun ve tafsilâtlı bir mazbata ile huzuruza çıkmayı doğru bulmadık.

Arkadaşlar, encümen olarak biz Tüzük maddeleriyle bağlıyız. Dokunulmazlığın kaldırılması veya kaldırılmaması, alâkahının talebinin nazarı itibara alınıp alınmaması hususu bize ait bir keyfiyet değildir. Bu hususu Yüksek Heyetiniz takdir edecektir.

Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Necip Bilge.

NECİP BİLGE — Muhterem arkadaşlar, kısaca bir noktayı arz etmek isiyorum: Yasama dokunulmazlığı bir milletvekilinin şahsına ait bir imtiyaz değildir, kendisinin vazife görmesi için kabul edilmiş bir teminattır. Bu itibarla alâkahı şahsın dokunulmazlığının kaldırılmasını istemesi suretiyle Yüksek Meclisin bu husustaki kararı na tesir etmemesi icabeder.

BAŞKAN — Derviş Sami Taşman.

DERVİŞ SAMİ TAŞMAN — Muhterem arkadaşlar, bir arkadaşımız huzuruza çıkıyor ve diyor ki : Bir itham altındayım, bu itham altında 5 - 6 ay daha kalmak istemiyorum, beni kurtarın. Arkadaşımız ıstırap içindedir. Biz şimdi mazbataya kabul oyu vererek arkadaşımızı, bu ıstırabının devamına niçin mahkûm edeceğiz?

Arkadaşlar, 157 sayılı Kanunun birinci fıkrasında : «Temsilciler Meclisinin tam üye sayısının salt çoğunluğu ile verilmiş bir kararı olmadıkça sanık olarak sorguya çekilemez, tevkif edilemez, her hangi bir şekilde kişi hürriyetinden yoksun kılınamaz ve yargılanamazlar.» diyor. Demek ki bunun aksi pekâlâ olabilir. Salt çoğunlukla arkadaşımızın masuniyeti kaldırılabilir ve arkadaşımız da huzura kavuşturulur. Bu itibarla

teşriî masuniyetin kaldırılması lehinde oy verilmemesini rica ederim.

BAŞKAN — Emin Soysal.

EMİN SOYSAL — Muhterem arkadaşlar, se-kiz, on seneden beri Meclis içerisinde ilk defa bir mebusun viedanının temizliğine uyararak kendisinin mahkeme huzurununa gidip hesap vermek istediğini görmekteyiz. Yüksek Meclisin şerefli mensubunun bu talebi, kendisi ve çocukları için hakikaten ebedî bir şeref payesi olarak anılacaktır. Ancak bir mebusun teşriî masuniyetinin kaldırılması için kendi talebi kâfi değildir. Tüzüğün ve Anayasanın sarîh hükümleri karşısında komisyon hakkı olarak bu kararı vermiştir. Arkadaşımızın talebi şahsna aittir. Bunun ötesinde millet hizmeti vardır. Millete şerefle vazife görmesi için bu ışık altında Yüksek Meclisin arzusuna rağmen bu talebin kabul edilmesi yerinde olur. Çünkü bu hususta Anayasa ve Tüzük hükümleri sarîhtir. Şunu ifade edeyim ki, düşük iktidar devrinde bizler etrafımız polislerle sarılmış olarak birçok yerlerden zar zor haber alırken, Nuri Kınık arkadaşımız namuslu bir

vatan evlâdı olarak yapılan suiistimallerin en büyüklerini meydana çıkarmak hususunda vatani vazifesini yapmıştır. Bunlardan biri Ziraat Bankasında 40 milyon liralık hırsızlığı vesikalarıyla birlikte ortaya çıkarıp efkârı umumiye arz edilmesine ait hizmetidir. Bu büyük bir vatanperverliktir. Onun şerefi Yüksek Meclisin şerefiyle mütenasip olarak devam etmelidir. Masuniyetinin kaldırılmasını bendeniz doğru bulmam. Vazifeye devam etmesi lâzımgeldiği kanaatindeyim. (Bravo sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — İlk rapor hakkında başka söz istiyen yoktur. Raporu oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gündemin 3 ncü maddesine geçiyoruz.

Evvelce okunmuş olan bu rapor hakkında söz istiyen?... Yok. Raporu oyunuza sunuyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gündemimizde görüşülecek başka madde kalmamıştır. 20 Mayıs 1961 Cumartesi günü saat 9,30 da toplanılmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 16,30

Temsilciler Meclisi S. S A Y I S I : 39

Temsilciler Meclisi Üyesi Rifat Çini'nin dokunulmazlığı hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/46)

T. C.

Başbakanlık

Zat ve Yazı İşleri Umum Müdürlüğü

H. No: 6/2-753

20 . 2 . 1961

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

3008 sayılı İş Kanununa muhalefetten dolayı Kütahya Asliye Ceza Mahkemesinde duruşması yapılmakta iken 30 . 12 . 1960 tarihinde aynı vilâyetten İl Temsilcisi seçildiği anlaşılan Rifat Çini hakkındaki duruşmaya devam edilebilmesi, 157 sayılı Kanunun 8 nci maddesinin birinci fıkrasına tevfikan bu hususta Temsilciler Meclisince karar alınmasına vabeste bulunduğundan muktezasının ifası hakkında Adalet Bakanlığından alınan 14 . 2 . 1961 tarihli ve 6428 sayılı tezkerenin suretiyle eki dosyanın bağlı olarak sunulduğunu arz ederim.

Devlet Başkanı ve Başbakan
Org.

Cemal Gürsel

T. C.

Adliye Vekâleti

Ceza İşleri Genel Müdürlüğü

Özel: 6428

14 Şubat 1961

Özü : Temsilciler Meclisi Üyesi
Rifat Çini hakkındaki dâva
dosyasının sunulduğuna dair.

Yüksek Başbakanlığa

Kütahya C. Savcılığından 6 . 2 . 1961 tarih ve 190 sayılı yazıda, 3008 sayılı İş Kanununa muhalefetten Sanık Rifat Çini hakkında aynı yer Asliye Ceza Mahkemesinde, duruşma yapılmakta iken sanığın 30 . 12 . 1960 tarihinde Kütahya'dan İl Temsilcisi seçildiği anlaşıldığından, duruşmanın tatiline karar verildiği bildirilmiş ve bu husustaki muhakemeye devam edebilmek üzere muameleyhin tesri dokunulmazlığının kaldırılması, adı geçen mahkemenin işarına atfen talebedilmiştir.

Rifat Çini hakkındaki dâvaya devam olunabilmesi, 157 sayılı Kanunun 8 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince, dokunulmazlığı hususunda Temsilciler Meclisinin kararına bağlı bulunduğu cihetle, mezkûr hâdiseye mütaallik dâva dosyası birlikte takdim kılınmıştır.

Muktzasının ifasına delâlet buyurulması saygı ile arz olunur.

Adalet Bakanı
Ekrem Tüsemçen

Adalet Komisyonu raporu

T. C.

Temsilciler Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No. : 3/46

Karar No. : 6

4 . 4 . 1961

Yüksek Başkanlığa

3008 sayılı İş Kanununa muhalefetten dolayı dokunulmazlığının kaldırılması Başbakanlığın 20 . 2 . 1961 tarih ve 6/2 - 753 sayılı tezkereleriyle istenen Temsilciler Meclisi Üyesi Rifat Çini'nin; 157 sayılı Kanunun 6, 8 nci maddeleriyle bir kısım maddeleri yürürlükte bulunan eski Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün, 180 nci maddeleri gereğince : İddia edilen suçun mahiyetine göre yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına mahal olmadığına, dâvanın takibinin Temsilciler Meclisinin hukukî varlığının sona ereceği zamana bırakılmasına karar verildi.

Temsilciler Meclisi Umumi Heyetinin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Adalet Komisyonu

Başkanı

Sırrı Atalay

Başkanvekili

Salih Türkmen

Sözcü

Ali Rıza Akbuynoğlu

Osman Alışiroğlu

Nef'i Demirlioğlu

Nedim Ergüven

İsmet Girilti

Şinasi Özdenoğlu

Hayrettin Şakir Perk

Hulusi Selek

Temsilciler Meclisi Üyesi Nuri Kınık'ın dokunulmazlığı hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/65)

T. C.

Başbakanlık

Zat ve Yazı İşleri Umum Müdürlüğü

H. No : 6/2 - 1407

6 . 4 . 1961

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Vazifesini suiistimalden sanık Emekli Sandığı eski Genel Müdürü Nuri Kınık ve arkadaşları hakkında Ankara Toplu Birinci Asliye Ceza Mahkemesinde duruşma yapılmakta iken adı geçenin Temsilciler Meclisine Üye seçildiği anlaşıldığından bahsile bu husustaki muhakemeye devam edilebilmesi için 157 sayılı Kanunun 8 nci maddesine tevfiikan bir karar ittihazi icabettiğine dair Adalet Bakanlığında alınan 31 . 3 . 1961 tarihli ve 12070 sayılı tezkerenin suretiyle eki dosyanın bağlı olarak sunulduğunu arz ederim.

Devlet Başkanı ve Başbakan
Org.

Cemal Gürsel

T. C.

Adalet Bakanlığı

Ceza İş. G. Müdürlüğü

Sayı : 12070

Ankara: 31 . 3 . 1961

Özü : Hakkında suç isnadolu-
nan Temsilciler Meclisi Üyesi
Nuri Kınık ile ilgili dâva dos-
yasının sunulduğuna dair.

Yüksek Başbakanlığa

Ankara C. Savcılığından alınan 23 . 3 . 1961 tarih ve 5/10215 sayılı yazıda, vazifeyi suiistimalden sanık Emekli Sandığı eski Genel Müdürü Nuri Kınık ve arkadaşları hakkında Ankara Toplu Birinci Asliye Ceza Mahkemesinde duruşma yapılmakta iken sanık Nuri Kınık'ın Temsilciler Meclisine Üye seçildiği anlaşıldığından, bu husustaki muhakemeye devam edebilmek için adı geçen hakkındaki dâva dosyası ayrılarak dokunulmazlığının kaldırılmasına dair bir karar ittihazi, mahkemenin bildirimine dayanılarak istenilmektedir.

Bu olayla ilgili dâva dosyası birlikte sunulmuş olup 157 sayılı Kanunun 8 nci maddesine göre gereğinin ifasına delâletleri saygı ile arz olunur.

Adalet Bakanı
Ekrem Tüzemen

Adalet Komisyonu raporu

T. C.

Temsilciler Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No. 3/65

Karar No. 10

30 . 4 . 1961

Yüksek Başkanlığa

Türk Ceza Kanununun 240 nci maddesini ihlâlden dolayı dokunulmazlığının kaldırılması Başbakanlığın 6. 4. 1961 tarih ve 6/2-1407 sayılı tezkeresiyle istenen Temsilciler Meclisi Üyesi Nuri Kınık'ın dosyası bir kısım maddeleri yürürlükte bulunan eski B. M. M. İktüzüğünün 178 nci maddesi gereğince kur'a suretiyle teşekkül eden beş kişilik İhzarî Komisyona tevdi edilmişti.

Mezkûr komisyondan alınan 24. 4. 1961 tarihli rapor ve bu işle ilgili dosya komisyonumuzda tetkik ve müzakere edilerek :

Dokunulmazlığının kaldırılması istenen Temsilciler Meclisi Üyesi Nuri Kınık İhzarî Komisyonunda dinlenmiş olup bu komisyon sözcüsünün verdiği izahat ve dosya münderecatına göre, 157 sayılı Kanunun 6, 8 nci maddeleriyle bir kısım maddeleri yürürlükte bulunan eski B. M. M. İktüzüğünün, 180 nci maddeleri gereğince : İddia edilen suçun mahiyetine göre adı geçen Nuri Kınık'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına mahal olmadığına, dâvaya devamın, Temsilciler Meclisinin hukukî varlığının sona ereceği zamana bırakılmasına ittifakla karar verildi.

Temsilciler Meclisi Genel Kurulunun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Adalet Komisyonu Başkanı
Sırrı Atalay

Başkanvekili
Salih Türkmen

Bu rapor Sözcüsü
Nedim Ergüven

Kâtip
Abdullah Ercan

Ali Rıza Akbıykoğlu

Vedat Arıkan

Nef'i Demirlioğlu

Fakih Özfakih

Hayrettin Şakir Perk

Temsilciler Meclisi S. S A Y I S I : 45

Temsilciler Meclisi Üyesi Nuri Kınık'ın dokunulmazlığı hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/64)

T. C.

Başbakanlık

13 . 4 . 1961

Zat ve Yazı İşleri Umum Müdürlüğü

H. No : 6/2 - 1510

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Zafer Gazetesinin abonmanlarının 500 den 1000 e çıkarılmasına dair 6 . 5 . 1960 tarihli ve 2923 sayılı kararı PTT İdare Meclisi Âzası sıfatıyla imzalamak suretiyle memuriyet vazifesini kötüye kullanmaktan sanık Nuri Kınık hakkında Ulaştırma Bakanlığı Tahkik Heyetince son tahkikatın açılmasına karar verilmesi üzerine Ankara Toplu Asliye İkinci Ceza Mahkemesinde yapılmakta olan duruşmaya devam edilebilmesi için mumaileyh hakkında 157 sayılı Kanununun 8 nci maddesine tevfikan bir karar ittihazı icabettiğine dair Adalet Bakanlığından alınan 4 . 4 . 1961 tarihli ve 12495 sayılı tezkerenin suretiyle eklerinin bağı olarak sunulduğunu arz ederim.

Devlet Başkanı ve Başbakan

Org.

Cemal Gürsel

T. C.

Adalet Bakanlığı

Ceza İş. G. Müdürlüğü

Sayı :

Genel :

Özel : 12495

24 . 4 . 1961

Özet : Memuriyet vazifesini sui-istimalden hakkında dâva açılan T. C. Temsilciler Meclisi Üyesi Nuri Kınık'a ait evrakın takdim kılındığına dair.

Yüksek Başbakanlığa

Zafer Gazetesinin abonmanının 500 den 1 000 e çıkarılmasına dair 6 . 5 . 1960 tarih ve 2923 sayılı Kararı PTT İdare Meclisi âzası sıfatıyla imzalamak suretiyle memuriyet vazifesini kötüye kullanmaktan sanık Nuri Kınık hakkında Ulaştırma Bakanlığı Tahkik Heyetince son tahkikatın açılmasına karar verilmesi üzerine Ankara Toplu Asliye İkinci Ceza Mahkemesinde görülmekte olan dâvaya devam olunabilmesi için sonradan Temsilciler Meclisi üyeliğine seçilen adı geçenin teğriî dokunulmazlığının kaldırılması gerektiği kaydıyla mahkemece dâva dosyasından çıkarılarak Ankara C. Savcılığına verilen evrak örnekleri birlikte sunulmuştur.

157 sayılı Kanununun 8 nci maddesi hükmü dairesinde gereğinin ifasına delâlet buyurulması saygı ile arz olunur.

Adalet Bakanı
Ekrem Tüzemen

Adalet Komisyonu raporu

T. C.
Temsilciler Meclisi
Adalet Komisyonu
Esas No: 3/64
Karar No: 9

26 . 4 . 1961

Yüksek Başkanlığa

Türk Ceza Kanununun 240 nci maddesini ihlâlden dolayı dokunulmazlığının kaldırılması Başkanlığın 13 . 4 . 1961 tarih ve 6/2 - 1510 sayılı tezkeresiyle istenen Temsilciler Meclisi Üyesi Nuri Kınık'ın dosyası bir kısım maddeleri yürürlükte bulunan eski B. M. M. İctüzüğünün 178 nci maddesi gereğince kur'a suretiyle teşekkül eden beş kişilik İlzarî Komisyona tevdi edilmişti.

Mezkûr Komisyondan alınan 24 . 4 . 1961 tarihli rapor ve bu işle ilgili dosya komisyonumuzda tetkik ve müzakere edilerek :

Dokunulmazlığının kaldırılması istenen Temsilciler Meclisi Üyesi Nuri Kınık İlzarî Komisyonda dinlenmiş olup bu komisyon sözcüsünün verdiği izahat ve dosya münderecatına göre, 157 sayılı Kanunun 6, 8 nci maddeleriyle bir kısım maddeleri yürürlükte bulunan eski B. M. M. İctüzüğünün, 180 nci maddeleri gereğince: İddia edilen suçun mahiyetine göre adı geçen Nuri Kınık'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına mahal olmadığına, dāvaya devamın, Temsilciler Meclisinin hukukî varlığının sona ereceği zamana bırakılmasına ittifakla karar verildi.

Temsilciler Meclisi Genel Kurulunun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Adalet Komisyonu Başkanı
Sırrı Atalay

Başkanvekili
Salih Türkmen

Bu rapor Sözcüsü
Nedim Ergüven

Kâtip
Aptullah Ercan

Ali Rıza Akbuynoğlu

Vedat Arıkan

Nef'i Demirlioğlu

Fakih Özfakih

Hayrettin Şakir Pek